

Nr 184.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändringar i staten för veterinärhögskolan m. m.; given Stockholms slott den 7 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels godkänna sådana ändringar i staten för veterinärhögskolan, att tillämpas från och med år 1920, att däri uppföres ej mindre en laborator i födoämneshygien och helminthologi (samt bakteriologi) med lön 3,600 kronor och tjänstgöringspenningar 2,000 kronor samt två ålderstillägg å 500 kronor efter respektive 5 och 10 år, än även en automobilförare med lön 1,100 kronor, tjänstgöringspenningar 650 kronor och ortstillägg 150 kronor jämte tre ålderstillägg å 100 kronor efter respektive 3, 6 och 9 år, varemot ur staten uteslutas det nuvarande arvodet å 1,500 kronor till en lärare i kött- och mjölkkontroll samt de vid professorn i patologisk anatomi nu förekommande orden: (och bakteriologi);

i följd varav och på grund tillika av 1918 års lagtima riksdags beslut angående avlöningsförbättring för vaktmästare och därmed likställda statens slutsumma kommer att höjas från 214,100 kronor med 11,300 kronor till 225,400 kronor;

dels vid bifall härtill höja ordinarie anslaget till veterinärhögskolan

från	kronor 187,150
med	» 11,050
till	» 198,200;

dels förklara, att för åtnjutande av de för bemälda laborator och automobilförare upptagna avlöningar skola i tillämpliga delar gälla nu-

varande avlöningsvillkor för ordinarie befattningshavare å högskolans stat samt i fråga om automobilföraren jämväl de särskilda villkor, som av 1918 års lagtima riksdag fastställts beträffande vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

dels för beredande av personligt ålderstillägg å 1,600 kronor till en var av prosektorn Erik Ågduhr samt laboratorerna Nils Olof Engfeldt och Gerhard Carl Ebbe Forssell, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, anvisa å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst kronor 4,800;

dels ock till diverse behov vid veterinärhögskolan anvisa å extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av kronor 133,500.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Petersson anförde:

Under anslagstiteln »veterinärundervisningen» finnes upptaget ett ordinarie anslag till veterinärhögskolan till belopp av 187,150 kronor. Den vid 1918 års riksdag godkända staten för högskolan slutar visserligen på 214,100 kronor, men på grund av dels att för fria bostäder till åtskilliga befattningshavare avdrogos tillhopa 6,950 kronor, dels ock att av högskolans stallar och smedja m. m. ansetts kunna beräknas en årlig nettoinkomst av 20,000 kronor, har anslaget satts 26,950 kronor lägre än statens slutsumma.

Såsom jag redan den 9 januari 1919 vid föredragning av de till statsverkspropositionen hörande frågor erinrat, har veterinärhögskolans styrelse i skrivelse den 29 augusti 1918 framställt förslag om uppförande i högskolans stat av en professur i födoämneshygien m. m. samt därefter i skrivelse den 19 september 1918 vidare yttrat sig angående den föreslagna nya professurens undervisningsskyldighet m. m. I stället

skulle den nuvarande befattningen såsom lärare i kött- och mjölkkontroll uteslutas ur staten. Därjämte har styrelsen i förstnämnda skrivelse hemställt, att en automobil måtte anskaffas för den ambulatoriska klinikkens behov samt i samband därmed i staten uppföras en befattning som automobilförare med förste vaktmästares avlöning samt bostad åt honom beredas.

Utlåtanden häröver hava avgivits av medicinalstyrelsen, statskontoret och byggnadsstyrelsen.

Med hänsyn till det av löneregleringskommittén framlagda förslaget till ändringar i staten för statens veterinärbakteriologiska anstalt och till följd av att undervisningen i bakteriologi vid högskolan nu är anförtrodd åt laboratorn vid nämnda anstalt, ansåg jag att, enär veterinärbakteriologiska anstaltens omorganisationsfråga kunde först under riksdagens lopp göras till föremål för proposition, jämväl frågan om den ifrågasatta nya professuren borde hållas öppen. Även frågan om automobilförarens upptagande i veterinärhögskolans stat borde vid sådant förhållande för det dåvarande lämnas oavgjord.

I enlighet härmed och med beaktande av de av 1918 års lagtima riksdag beslutade avlöningsförhöjningar för vaktmästare m. fl. vid högskolan har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen, i punkten 110 av nionde huvudtiteln, att i ordinarie anslaget till veterinärhögskolan beräkna en förhöjning med tillhoppa 13,200 kronor till 200,350 kronor.

Därjämte har Kungl. Maj:t under samma huvudtitel föreslagit riksdagen dels i punkten 112 att för personlig arvodesförhöjning åt en prosektor och två laboratorer vid veterinärhögskolan å extra stat för år 1920 beräkna ett anslag av 4,800 kronor och dels i punkten 113 att för diverse behov vid samma högskola beräkna, likaledes å extra stat för år 1920, ett anslag av 133,500 kronor. Frågan om nyssnämnda personliga arvodesförhöjningar befanns sammanhänga med uppkommen fråga om höjning av universitetslaboratorernas avlöningar och kunde härigenom öva inverkan på högskolans ordinarie stat. Angående de diverse behoven lämnade jag redan vid statsverkspropositionens föredragning viss redogörelse och vill här endast erinra, att uppskovet med framställning till riksdagen i ämnet föranleddes av att däribland förekommo begärda anslag till anskaffande av automobil och inredande av bostad åt automobilföraren.

Jag anhåller nu att få underställa Kungl. Maj:ts prövning de sålunda uppskjutna frågorna och torde därvid först få redogöra för frågan om den nya professuren.

Vid svenska veterinärföreningens för kött- och mjölkhygien ordinarie-årsmöte den 29 november 1915 erhöll föreningens styrelse i uppdrag att till veterinärhögskolans lärarkollegium avlåta skrivelse med framhållande av önskvärdheten av att undervisningen i köttkontroll vid högskolan utvidgades, så att den nytexaminerade veterinären bleve bättre rustad än vad nu är fallet för utövande av sin verksamhet som födoämneskontrollant. Till fullgörande härav har föreningens styrelse i skrivelse den 9 juni 1916 anfört bland annat följande.

Ang. professur
i födoämnes-
hygien m. m.

Den livliga utveckling, vari köttbesiktningsväsendet även i vårt land för närvarande befunne sig, hade gjort, att anspråken på veterinärernas kompetens som köttbesiktningmän måst ställas allt högre i så väl rent praktiskt som i vetenskapligt hänseende. I det senare avseendet ville styrelsen särskilt framhålla de ökade fordringar, den nyare bakteriologiska köttkontrollen ställde på de som besiktningmän verksamma veterinärerna. För de veterinärer, som hade för avsikt att ägna sig åt verksamhet som besiktningmän vid offentliga slakthus och köttbesiktningbyråer eller under offentlig kontroll ställda slakterier, vore det visserligen numera föreskrivet, att för kompetens som sådan besiktningssman fordrades minst två månaders studier vid offentligt slakthus. För ett gott utnyttjande av dessa studier vore det dock nödvändigt, att den nytexaminerade veterinären besuttede bättre underbyggnad, särskilt i de till ämnet hörande bakteriologiska laborationerna, än vad den åt undervisningen i ämnet köttkontroll vid veterinärhögskolan nu tillmätta tiden kunde medge.

I detta sammanhang ville styrelsen framhålla de allt större fordringar, som numera ställdes icke blott på ovannämnda kategori av veterinärer utan även på läns-, stads-, distrikts- och militärveterinärer i fråga om kunskaper i köttkontroll ävensom mjölkkontroll och födoämneshygien.

Under sådana förhållanden syntes icke enbart en utvidgning av den tid, som bleve tillmätt undervisningen i köttkontroll och annan födoämneshygien, medföra önskad ändring i berörda förhållande. Det enda rationella sättet för avhjälpande av de med den otillräckliga undervisningen förenade olägenheterna vore, att undervisningen anförtroddes åt särskild lärare med uppgift icke endast att meddela undervisning i berörda ämnen utan jämväl att häri bedriva vetenskaplig forskning. Styrelsen syftade med andra ord på upprättande vid högskolan av en ny professur. Till denna borde hänföras jämväl det för köttkontrollen utomordentligt viktiga ämnet bakteriologi ävensom ämnet mjölkkontroll och födoämneshygien.

Veterinärhögskolans lärarkollegium gjorde den 21 juni 1918 framställning i ämnet till högskolans styrelse. Ur lärarkollegiets skrivelse må följande återgivas:

»År 1891 anställdes vid dåvarande veterinärinstitutet i och för undervisning i köttkontroll en extra lärare med föreläsningsskyldighet en gång i veckan för fjärde årskursen, och var undervisningen till en början huvudsakligen inriktad på utbildandet av köttbesiktningmän. Då emellertid behovet av föreläsningar även i mjölkkontroll gjorde sig gällande, blev undervisningen år 1905 utökad till två föreläsningar i veckan för dessa båda varuslag, en för kött- och en för mjölkkontroll. I 27 år

har alltså denna numera så viktiga del av undervisningen varit anförtrodd åt en extra lärare. På grund av den ringa tid, som sålunda varit anslagen till och kunnat ägnas åt den så betydelsefulla undervisningen i födoämneshygien, har utvecklingen av undervisningen för de utexaminerade veterinärerna i detta ämne ej kunnat hålla jämna steg med de stegrade fordringar, som härutinnan numera ställas på en praktiserande veterinär, och kunna veterinärstuderande på den nu för undervisningen i kött- och mjölkkontroll vid veterinärhögskolan anslagna tiden således ej bibringas sådan kunskap till behövlig omfattning.

Följden har ock blivit, att vid flera tillfällen utexaminerade veterinärer, som åtagit sig hithörande kontroll, gjort sig skyldiga till felaktig bedömning av födoämnen, och att beslag av sådana gjorts i fall, då tillräcklig sakkunskap skulle givit annat utslag. Den rent *ekonomiska* betydelsen härvidlag av att födoämneskontrollanten äger tillräcklig kompetens kan ej överskattas. Enda sättet att få undervisningen och den vetenskapliga forskningen i födoämneshygien ordnade på ett sådant sätt, att de tillfredsställa nuvarande fordringar därpå, är att en självständig lärostol upprättas för födoämneshygien.

Professuren torde då böra omfatta följande ämnen:

födoämneshygien (allmän födoämneskontroll, speciellt kött- och mjölkkontroll) och *helminthologi*¹⁾; samt

veterinärstatsmedicin (författningar, författningensliga åtgärder för bekämpande av smittsamma sjukdomar hos husdjuren och desinfektionslära).

På allt flera platser, där hälsovårdsstadgan för rikets städer är gällande, ordnas kontroll över födoämneshandeln, och har övervakandet av densamma i enlighet med gällande författningar och föreskrifter hittills alltid anförtrots åt veterinären.

Myndigheterna och allmänheten fordra nu också, att veterinären skall kunna bedöma, huruvida födoämnen äro tjanliga till människoföda eller ej, och större delen av Sveriges veterinärer utövar också födoämneskontroll. Så ger en år 1917 verkställd utredning över antalet veterinärer, sysselsatta med sådan kontroll, vid handen, att av samtliga legitimerade veterinärer ej mindre än 236 eller omkring 60 procent innehava anställning för utövande av födoämneskontroll i större eller mindre omfattning.

Flera av de övriga veterinärerna hava uppgivit, att de visserligen ej ha sådan anställning, men på anmodan tillhandagå allmänheten med födoämnesundersökningar.

Undervisningen i födoämneshygien bör enligt lärarkollegiets mening omfatta följande delar: Bedömning i hygieniskt hänseende av färskt, salt, rökt eller på annat sätt konserverat kött, korv, köttkonserver, till människoföda brukliga tamfåglar och villebråd, mjölk och mjölkprodukter, ägg, färsk, salt och rökt fisk, skaldjur samt andra födoämnen; vidare kunskap i konserveringsmetoder och kännedom om de postmortal förändringar, som kött undergår, samt om de förändringar andra födoämnen undergå vid förvaring; om förfalskning av födoämnen i den utsträckning, som förut sagts, samt om undersökning på förbjudna konserveringsmedel. Härtill komma kunskaper i allmän födoämneshygien eller de hygieniska anordningar, som fordras för födoämneshanteringen och födoämnesproduktionen samt för födoämne-

¹⁾ Läran om husdjurens parasiter.

transport och förvaring; sålunda gällande allmänna och enskilda slakterier, kylhus, korvfabriker, margarinfabriker, mejerier, transportmedel för födoämnen samt lokaler, där födoämnen beredas, förvaras eller försäljas. Slutligen fordras även undervisning angående födoämnesförgiftningars uppkomst och förekommande.

För att kunna tillgodose nämnda undervisningsgrad fordras dels ett ökat antal föreläsningstimmar, men framförallt praktiska övningar och demonstrationer. Genom praktiska övningar underlättas den studerandes arbete högst betydligt, vilket i avsevärd mån kompenserar belastningen av de ökade föreläsningarna.

Lärarkollegiet anser, att till professuren i födoämneshygien med fördel även kan förläggas undervisning i helminthologi och veterinärstatsmedicin.

Föreningen av ämnet helminthologi med professuren i fråga är motiverad på grund av att det till väsentlig del redan ingår i läran om födoämneshygien och födoämneskontroll. Genom sagda kombination skulle även lättnad i någon mån kunna beredas professorn i medicin m. m., vilkens arbetsbörda för närvarande är alltför betungande.

Vad åter beträffar ämnet veterinärstatsmedicin har kollegiet haft tillfälle att upprepade gånger framhålla önskvärdheten av en bättre anordning av undervisningen däruti än den för närvarande gällande, då det huvudsakliga skälet till förläggande av ämnet till professuren i husdjursskötsel, nämligen att professorn i nämnda ämne då även var föreståndare för den ambulatoriska kliniken, numera bortfallit. Med undervisningen i den normala husdjursskötseln har ämnet däremot föga gemensamt, och därtill kommer dessutom, att den nu därtill anslagna tiden — — — är väl behövlig för en nödig utvidgning av undervisningen i husdjurslära.

Med en professur i hygien har däremot veterinärstatsmedicinen många beröringspunkter, då en stor del av gällande författningar mer eller mindre direkt beröra födoämneskontrollen eller därmed sammanhängande förhållanden, och bör ju även undervisningen rörande åtgärder till smittsamma husdjurssjukdomars bekämpande jämte desinfektionsläran med fördel kunna förläggas till en professur i hygien.

Huvudämnet, födoämneshygien, för den ifrågasatta professuren intager otvivelaktigt en sådan ställning, att det kan sägas utgöra ett självständigt forskningsområde.

— — —.

Födoämneshygienens betydelse i nämnda hänseenden har i utlandet insetts, och åtminstone i alla tyska högskolor utgör födoämneshygien huvudämnet för professur.

— — —.

Med fäst avseende på det förhållandet att i Stockholm redan nu finnes en väl ordnad kött-, mjölk- och annan födoämneskontroll, har lärarkollegiet ej ansett, att någon brist på för institutionen behövligt material för såväl undervisning som vetenskaplig forskning skall behöva ifrågakomma.

— — —.»

I skrivelse den 29 augusti 1918 har högskolans styrelse anmält ärendet för Kungl. Maj:t och därvid uttalat sig sålunda:

»I samma mån som födoämnesproblemet vuxit, hava kraven på en rationell kontroll av våra livsmedel, vilken på samma gång den lämnar allt erforderligt skydd mot användandet av för hälsan mer eller mindre skadliga födoämnen, räddar från felbedömning och kondemnering allt vad som utan våda kan till människoföda användas, år för år gjort sig allt starkare gällande. Som en följd härav hava

också de tjänstemän, vilka dessa uppgifter tillkomma, tagits i anspråk för vår födoämneskontroll till en så ingående grad, att den tid och de lärarkrafter, som vid veterinärhögskolan äro tillmätta för deras utbildning i dessa viktiga ämnen, icke mera kunna anses vara tillfyllest. Sedan 27 år tillbaka, då undervisning först började meddelas i hithörande ämnen vid det gamla veterinärinstitutet, har — — — denna undervisning varit överlämnad åt en extra lärare, som haft detta uppdrag som en bisyssla vid sidan av sitt krävande kall som stadsveterinär i Stockholm. Sedan emellertid den siste innehavaren av detta förordnande, stadsveterinären S. P. Nystedt, som både på grund av sin långa tjänstetid som lärare och sin grundliga utbildning i de ämnen, i vilka han hade att meddela undervisning, måste anses för befattningen som lärare i hithörande ämnen synnerligen kvalificerad, nu sedan något år tillbaka blivit förordnad som direktör i Stockholms livsmedelsnämnd och på den grund ej kunnat uppehålla sin lärarbefattning vid högskolan, har befattningen måst anförtros åt en tillfälligt förordnad yngre köttbesiktningsman. De lösliga förhållanden, som sålunda kunna sägas råda i fråga om undervisningen i dessa viktiga ämnen, såväl som dessa ämnens växande betydelse för den veterinära utbildningen kräva enligt styrelsens åsikt med nödvändighet en omläggning av denna lärostol vid högskolan, och skall en sådan omläggning ske, kan den icke rimligtvis gå i annan riktning än den av högskolans lärarkollegium föreslagna. En blick på den här bifogade redogörelsen¹ för, hur undervisningen i hithörande ämnen är ordnad i utlandet, visar ju också med all tydlighet på en sådan lösning av frågan som den enda riktiga. Det finnes ej en enda läroanstalt utom veterinärhögskolan i Stockholm, där dessa viktiga ämnen icke ha en professor som företrädare, låt vara på somliga ställen en e. o. professor.

Vad åter beträffar omfattningen av den till den föreslagna professuren hörande undervisningsskyldigheten anhåller styrelsen att beträffande frågan om vilka ämnen, som utom huvudämnet, födoämneshygien, lämpligen böra överflyttas på denna professur, få efter ytterligare utredning inkomma med vidare yttrande.»

Den sålunda i utsikt ställda ytterligare utredningen har veterinärhögskolans styrelse avgivit i skrivelse den 19 september 1918, vari anföres följande:

»Lärarkollegiet har ansett, att till professuren i födoämneshygien med fördel även torde kunna förläggas undervisningen i helminthologi (d. v. s. läran om husdjurens parasiter) ävensom veterinär statsmedicin.

Styrelsen är visserligen ense med lärarkollegiet om, att undervisningen i helminthologi lämpligen kan anförtros åt ifrågavarande professor och detta enär läran om djurparasiterna vid undervisningen i födoämneshygien måste — för ett rätt bedömande av de sjukliga förändringar, åtskilliga av desamma hos våra husdjur framkalla — utförligt behandlas. Däremot håller styrelsen före, att ett kombinerande av ämnet veterinär statsmedicin med den ifrågavarande professuren vore olämpligt. Det är visserligen sant, att åtskilliga veterinära författningar beröra födoämneshygien, men dessas antal är ingalunda så övervägande, att detta skulle

¹ Här utesluten.

motivera hela detta ämnes förläggande till den föreslagna professuren. Däremot synes till denna lärostol mycket väl kunna läggas undervisningsskyldighet beträffande de författningar, som röra födoämneshygien. Den nuvarande extra läraren i köttkontroll har också hittills föreläst över sistnämnda författningar och deras praktiska tillämpning. Att däremot anförtro hela den övriga veterinära statsmedicinen åt den föreslagne professorn i födoämneshygien skulle helt säkert icke vara lyckligt. Sådana ämnen som veterinärinstruktionens tillämpning, författningarna beträffande 1) bekämpandet av de smittsamma husdjurssjukdomarna, 2) import och export av husdjur och varor, 3) karantänsväsendet, 4) tuberkulosens bekämpande bland nötkreaturen, 5) läkemedels utbekommande, förvaring och försäljning måste för en veterinärhygieniker vara tämligen främmande. Till den veterinära statsmedicinen höra ju för övrigt även frågor rörande tvistigheter vid köp av djur m. m., frågor som oftast icke hava något samband med födoämneshygien.

På dessa skäl anser sig styrelsen icke kunna tillstyrka, att ämnet veterinär statsmedicin förläggas till den föreslagna professuren. Däremot synes styrelsen allt tala för att med den ifrågavarande lärostolen förenas undervisningsskyldighet i ämnet *bakteriologi*.

Under det att köttkontrollen, i vad den avser bedömandet av användbarheten till människoföda av kött och därav beredda födoämnen, förr var så gott som utslutande baserad på ett makroskopiskt bedömande t. ex. av den till undersökning förelagda varans färg, lukt och konsistens, förekomsten av sjukliga förändringar i vävnaderna o. s. v., har den nutida köttkontrollen särskilt beträffande dels vissa av de vanligast förekommande sjukdomarna t. ex. tuberkulos och blodförgiftningssjukdomar dels ock vissa sönderdelningsprocesser kommit att mer och mer baseras på en bakteriologisk köttkontroll.

Detta förhållande har också gjort, att medicinalstyrelsen den 11 december 1917 gjorde underdånig framställning om anvisande av medel till bestridande av vissa kostnader för ett mera allmänt anordnande av bakteriologisk köttkontroll.

Vad här ovan sagts om köttkontrollen gäller till stor del om mjölkkontrollen. För utövande av en effektiv sådan erfordras också ingående bakteriologisk kunskap.

Innehavaren av professuren i födoämneshygien måste alltså vara en väl skolad bakteriolog, och vid sina föreläsningar och övningar måste han i avsevärd grad ingå på bakteriologiska spörsmål.

Därigenom att den blivande professuren i födoämneshygien övertog även undervisningen i bakteriologi, skulle ju också öppnas utsikter till en slutgiltig lösning av den viktiga och hittills icke tillfredsställande lösta frågan om ordnandet av undervisningen i sistnämnda ämne vid högskolan.

Att bakteriologien förr eller senare måste övertagas av en lärare, som är fast knuten vid högskolan, hava de senare årens erfarenheter om svårigheterna att med den nuvarande anordningen erhålla lämplig lärare i ämnet nogsamt visat, och för övrigt lär det väl endast vara en tidsfråga, då veterinärbakteriologiska anstaltens arbeten tagit sådan omfattning, att det lokala sambandet mellan anstalten och högskolan måste upplösas.

Det har ju visserligen ifrågasatts en kombination av ämnena patologisk anatomi och bakteriologi. Med hänsyn till båda dessa ämnens vidlyftighet och jämförelsevis mindre frändskap kan det emellertid ifrågasättas, om en sådan kombina-

tion låter sig verkställas utan att ettdera ämnet blir lidande. Det är näppeligen tänkbart, att en person skall kunna så behärska båda ämnena, att han, på sätt måste krävas av lärare med professors ställning, kan i dem båda intaga en ledande ställning.

Såsom framgår av det förut anförda göra sig icke dessa betänkligheter gällande vid en kombination av ämnena födoämneshygien och bakteriologi. Båda stå till varandra i det nära samband, att trots deras storlek samme lärare bör kunna på ett tillfredsställande sätt bestrida undervisningen i dem båda utan att någotdera behöver befaras skola nedsjunka till en bisak.

Emellertid förutsätter bakteriologiundervisningen med nödvändighet ett laboratorium. Då varken de lokaler i högskolan, som för närvarande disponeras av läraren i kött- och mjölkkontroll, ej heller högskolans lokaler i övrigt lämna möjlighet för inredande av laboratorium och övriga för en dylik institution erforderliga utrymmen, skulle sålunda en överflyttning av ämnet bakteriologi till den ifrågasatta nya professuren i födoämneshygien, innan genom veterinärbakteriologiska anstaltens utflyttning de för ett bakteriologiskt laboratorium vid högskolan avsedda lokalerna bliva lediga, med nödvändighet föranleda nybyggnad. Under nuvarande kris- och dyrtider särskilt på byggnadsmarknaden har det dock syntts styrelsen mindre lämpligt att hemställa om utförande av sådana byggnadsarbeten, som ej äro för det närvarande behovets tillgodoseende oundgängligen nödvändiga. Styrelsen har därför ansett sig böra stanna vid att föreslå, att professuren i födoämneshygien visserligen skall omfatta förutom helminthologien jämväl bakteriologi och att en blivande innehavare av denna befattning således skall vara kompetent att undervisa även i bakteriologi med skyldighet för honom att, när så kan påfordras, övertaga undervisningen i berörda ämne, men att tillsviare ingen ändring sker i den hittills varande anordningen i fråga om undervisningen i bakteriologi, vilken sålunda fortfarande skulle tillsviare ombesörjas av laboratorn vid statens veterinärbakteriologiska anstalt. Det synes sedan få bli en lämplighetsfråga, när den faktiska överflyttningen av undervisningsskyldigheten i bakteriologi till professorn i ämnet skall äga rum, om först i samband med en utflyttning av veterinärbakteriologiska anstalten eller tidigare. Möjligen kan ju också tänkas, att redan tidigare t. ex. examinationen och möjligen även viss del av undervisningen övertages av professorn, allt beroende på huru vissa förhållanden gestalta sig.»

I utlåtande den 5 oktober 1918 har medicinalstyrelsen i detta ämne anfört:

»Med anledning av de på 1860-talet i utlandet förekommande trikinepidemierna började man vid denna tid i de största städerna i vårt land införa en fakultativ undersökning av svinkött på trikiner. Småningom ägnade man i våra större stadssamhällen en viss uppmärksamhet även åt kontrollen över det inom detsamma till salu hållna köttet. Det är dock först i början av 1880-talet, som man finner sistnämnda slags kontroll vara något så när tillfredsställande anordnad i dessa samhällen. Sedan i en del av sagda samhällen särskilda veterinärer — stadsveterinärer — blivit anställda med huvudsaklig uppgift att hava tillsyn över de till salu hållna födoämnena, gjorde sig behovet av en speciell undervisning i födoämneshygien för de veterinärstudierande mera kännbart.

På grund härav gävos, med direktionens för veterinärinstitutet medgivande, under åren 1887—1890 för de studerande vid institutet kollegier i köttkontroll och slakthusväsende m. m. Från och med hösten sistnämnda år har obligatorisk undervisning med tentamensskyldighet för de studerande i fjärde årsklassen meddelats i dessa ämnen och från och med år 1905 jämväl i mjölkkontroll. I 31 år har således undervisning i födoämneshygien meddelats i veterinärläroverket.

Klart är emellertid, att ju mera hygienens fordringar på kontroll över de till salu hållna födoämnen skärpas, dess större krav ställas på dem, som skola utöva denna kontroll. Som en given följd härav bör också de blivande kontrollanternas utbildning göras grundligare.

Den lagbestämda köttkontroll, som numera anordnats icke allenast inom åtskilliga stadssamhällen utan ock vid alla de under statens kontroll ställda exportslakterierna, har i väsentlig grad bidragit till, att antalet av de veterinärer, vilkas verksamhet huvudsakligen faller inom födoämneshygiens områden, blivit allt större och större.

Inom landet finnas för närvarande 8 stadssamhällen, där såväl slakthus- som köttbesiktningstväng är infört, 31 samhällen med enbart köttbesiktningstväng samt 31 under statskontroll ställda exportslakterier. Sammanlagda antalet av de utav medicinalstyrelsen för köttkontrollens utförande nu förordnade veterinärerna uppgår till 130, varav 34 tjänstgöra såsom ställföreträdare för de ordinarie befattningshavarna.

Framhållas bör, att en ordnad köttkontroll införes i allt fler och fler samhällen, samt att veterinärer i mycket stor utsträckning anlitas till besiktning av födoämnen även inom samhällen, där lagstadgad köttkontroll ej ännu är införd, liksom ock vid besiktning av dylika födoämnen vid införsel till riket.

Undervisning i vad till födoämneshygien hörer har därför blivit av allt större och större betydelse för den veterinära utbildningen.

Många viktiga frågor inom denna del av hygienens behöva dessutom närmare utredas, — — —

Vid denna frågas bedömande synes medicinalstyrelsen särskilt avseende böra fästas vid, att initiativet till frågan om en professur i födoämneshygien och bakteriologi vid veterinärhögskolan utgått från svenska veterinärföreningen för kött- och mjölkhygien, vilken förening i sig innesluter det övervägande flertalet av de veterinärer, som stadigvarande utöva ifrågavarande kontroll. Dessa veterinärer torde nämligen bäst kunna bedöma behovet av en grundligare utbildning under studietiden i födoämneshygien och i samband därmed i bakteriologi.

Den omständigheten, att genom en noggrann, bakteriologisk köttkontroll en hel del kött och dylikt, som enligt de yttre tecknen att döma skulle vara hemfallet till kassation, kan, låt vara i vissa fall efter särskild behandling, bevaras för konsumtion, synes medicinalstyrelsen även tala för vikten av, att undervisningen i födoämneshygien ytterligare utvidgas genom att bakteriologien göres fruktbringande även för undervisningen i detta ämne.

Medicinalstyrelsen håller således före, att inrättandet av en professur i födoämneshygien vid veterinärhögskolan är av behovet synnerligen påkallat.

Emellertid kunna, såsom jämväl föreslaget blivit, ett eller ett par ämnen förutom den egentliga födoämneshygien med fördel läggas till ifrågavarande pro-

fessur. Lärarkollegiet har i detta avseende föreslagit ämnena helminthologi och veterinär statsmedicin.

Vad det förra ämnet angår, delar medicinalstyrelsen helt och hållet den uppfattning, som gjort sig gällande i såväl lärarkollegiets som ock i styrelsens för veterinärhögskolan skrivelse. I likhet med sistnämnda styrelse kan medicinalstyrelsen emellertid icke finna, att den veterinära statsmedicinen har ett sådant samband med födoämnesshygienien, att en kombination av detta ämne på den grund skulle vara lämplig eller önskvärd.

Däremot anser medicinalstyrelsen, som beträffande behovet av bakteriologisk köttkontroll får hänvisa till sitt underdåniga utlåtande den 11 december 1917 med hemställan om anordnande av bakteriologisk köttkontroll, att ämnet bakteriologi har ett så nära samband med födoämnesshygienien, att en kombination av dessa ämnen måste anses synnerligen lämplig, och detta så mycket mera som födoämnesshygienien i allmänhet och särskilt beträffande kött- och mjölkkontrollen mer och mer orienterar sig åt bakteriologiska undersökningar.

Framhållas bör, att frågan om inrättandet av en professur i födoämnesshygien, bakteriologi och parasitologi jämväl står på dagordningen vid veterinärhögskolan i Köpenhamn, och att man där ämnar lösa frågan på samma sätt, som av medicinalstyrelsen nu föreslås.»

Utlåtande i ämnet har den 13 december 1918 avgivits jämväl av statskontoret, som därvid fäst uppmärksamheten på att det ifrågasatts, att den nye professorn skulle övertaga en del av den undervisningskyldighet, som nu ålåge laboratorn vid statens veterinärbakteriologiska anstalt, och erinrat att frågan om ny stat för nämnda anstalt vore under behandling av löneregleringskommittén.

Ang.
arvodet åt
prosektor och
laboratorer.

I den vid 1914 års förra riksdag godkända avlöningsstaten för veterinärhögskolan funnos upptagna en prosektor vid anatomiska och histologiska avdelningen, en laborator i kemi, en klinisk laborator vid kirurgiska kliniken samt en klinisk laborator med tjänstgöringsskyldighet vid medicinska kliniken och kliniken för mindre husdjur, en var med ett årligt arvode av 4,000 kronor. Uti den av 1918 års lagtima riksdag godkända nya staten för högskolan hava dessa fyra befattningar bibehållits oförändrade, men därjämte den förändring vidtagits, att den nuvarande assistentbefattningen vid ambulatoriska kliniken utbytts mot en klinisk laboratorbefattning vid nämnda klinik med enahanda arvode som de förutvarande laboratorbefattningarna. Enligt högskolans stadgar tillsättas dessa tjänster efter lärarkollegiets förslag av styrelsen för en tid av tre år.

Nu har ifrågasatts ändring beträffande avlöningen för de tre förstnämnda av dessa befattningar.

Redan då frågan om veterinärinstitutets omorganisation var under behandling, gjorde sig olika meningar gällande rörande prosektors- och laboratorbefattningarnas ställning i den nya organisationen. Dåvarande direktionen för institutet hade i sitt statförslag den 3 juni 1910 upptagit prosektorns likasom laboratorernas avlöning till 4,000 kronors arvode jämte rätt till fri bostad och värme. I en den 26 november 1912 till direktionen avlåten skrift hade emellertid tre biträdande lärare vid institutet väckt fråga därom, att dessa befattningar måtte å institutets stat uppföras såsom ordinarie tjänster med begynnelseavlöning av 4,000 kronor, fördelade i lön och tjänstgöringspenningar, samt med rätt till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor. I häröver avgivet yttrande avstyrkte lärarkollegiet bifall till framställningen om dessa befattningars överförande på ordinarie stat. I yttrandet åtföljande reservation tillstyrkte dock professorn J. Vennerholm jämte två andra lärare vid institutet framställningen under det villkor likväl, att utnämningen till innehavande av befattningen skedde på kollegiets förslag först sedan vederbörande sökande genom två års förordnande och eventuellt genom avlagda särskilda lärdomsprov fullt styrkt sin kompetens därtill. Direktionen å sin sida hemställde i anledning av denna framställning i skrivelse den 13 januari 1913, att i staten måtte meddelas sådana bestämmelser att, därest innehavare av prosektors- och laboratorbefattning efter förordnande under två treårsperioder befunnes vara av så framstående skicklighet att det för institutet skulle vara synnerligen önskvärt att fortfarande behålla denne lärare, det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att på framställning av direktionen medgiva förhöjning i arvodet med 1,000 kronor. Löneregleringskommittén ansåg, att ifrågasvarande befattningar borde vara förenade med arvoden och tillsättas medelst förordnande för tre år åt gången. Beträffande direktionens förslag om beviljande under vissa förutsättningar åt laborator och prosektor efter sex års förordnande av förhöjning i arvodet med 1,000 kronor framhöll kommittén, att detta förslag avsåge en anordning, var till någon motsvarighet icke syntes kunna påvisas inom statsförvaltningen. Kungl. Maj:t anslöt sig beträffande dessa befattningar i allt till löneregleringskommitténs uppfattning, och desamma blevo som nämnt i avlöningsstaten upptagna med arvoden å 4,000 kronor.

I en till veterinärhögskolans styrelse ställd skrivelse den 21 juni 1918 har lärarkollegiet bland annat anfört följande:

Erfarenheten hade visat, att det blivit nödvändigt att åt dessa biträdande lärare anförtro en i vissa ämnen eller ämnesgrenar mera självständig undervisning dels i form av föreläsningar dels som praktiska kurser eller övningar. En under-

visning av nu nämnd art meddelades: i större delen av histologien av prosektorn vid anatomiska institutionen, E. Agduhr, i farmaceutisk kemi av laboratorn vid fysiologiska och kemiska institutionen, N. O. Engfeldt, och i allmän kirurgi av laboratorn vid kirurgiska kliniken, G. Forssell. Dessutom påvilade dessa laboratorer för övrigt en ganska avsevärd arbetsbörda om ock av mindre självständig art, i det de hade att under vederbörande professorers överinseende eller som medhjälpare åt dem leda praktiska övningar av betydande omfattning, nämligen: Agduhr anatomiska dissektions- och histologiska övningar med repetitioner, Engfeldt kemiska laborationsövningar med repetitioner samt Forssell operationsövningar och klinisk tjänstgöring. Enligt kollegiets mening framginge härav tydligt, att den åt nämnda laboratorer numera anförtrodda undervisningen vore så viktig och omfattande, att det i betraktande härav måste anses synnerligen förmånligt, att i största möjliga mån kontinuitet med avseende på innehavandet av dessa befattningar eftersträfvades, för så vitt det lyckats att till dem förvärva verkligt kvalificerade personer. Detta vore också enligt kollegiets bestämda uppfattning förhållandet med de tre nyssnämnda befattningshavarna, vilka alla innehaft sina tjänster i mer än 6 år.

Då enligt de för högskolan gällande stadgar prosektors- och laboratorsbefattningarna besattes för en tid av tre år åt gången, kunde det ej fränkommas, att medvetandet, att ingen möjlighet funnes till erhållande av stabilare anställning vid institutionen, av vederbörande måste förnimmas såsom ett osäkerhetstillstånd och därför i viss mån verkade deprimerande. Det låge därför nära till hands, att dessa befattningshavare, åtminstone de som vore anställda vid institutioner, där professorn ej kunde väntas avgå inom de närmaste åren, och således utsikten till avancemang vore ringa, skulle vilja söka sig från högskolan till andra stabilare och bättre avlönade tjänster, även om deras vetenskapliga intresse gjorde dem mest benägna att kvarstanna vid högskolans institutioner. Det vore emellertid för undervisningen av betydande olägenhet, om dessa befattningar skulle få karaktären av »övergångsplatser» med ofta skeende ombyte av innehavare.

Oaktat kollegiet år 1912 yttrat sig på förut angivet sätt, syntes det med den erfarenhet kollegiet nu hunnit förvärva rörande laborators- och prosektorsbefattningarnas betydelse för högskolan i hög grad önskvärt, att innehavarnas av nämnda befattningar ställning måtte i någon mån förbättras. Kollegiet finge därför för att fastare binda dem vid högskolan föreslå, att möjlighet måtte beredas dem att därstädes vinna fast anställning. Då det emellertid syntes kollegiet vara av mycket stor vikt, att laboratorstjänsterna besattes med verkligt dugande personer, och det vidare i regeln syntes vara svårt att omedelbart vid första besättande av sådan tjänst få en tillförlitlig uppfattning av de sökandes kvalifikationer, ansågo sig kollegiet fortfarande ej utan vidare böra föreslå laboratorstjänsternas fullständiga omreglering.

Det enligt kollegiets mening för närvarande lämpligaste förfarandet för uppnående av ovan angivna syftsmål skulle däremot vara, om innehavare av laboratorstjänst vid veterinärhögskolan, sedan han varit förordnad minst två perioder (d. v. s. 6 år) på en gällande villkor och därvid visat sig fullt kompetent och synnerligen lämplig för befattningen, finge av kollegiet föreslås till personligt erhållande av ordinarie anställning vid den ifrågavarande tjänsten, med åtnjutande av

den högre laboratorslön, som gällde för vissa befattningar vid karolinska institutet och farmaceutiska institutet.

I överensstämmelse härmed anhölle kollegiet om åtgärder för beredande av en personlig löneförhöjning för prosektorn Agduhr samt laboratorerna Engfeldt och Forssell till 5,600 kronors begynnelselönen jämte ålderstillägg samt om deras utnämmande till ordinarie innehavare av respektive tjänster.

Veterinärhögskolans styrelse har i skrivelse den 27 juni 1918 yttrat:

»Styrelsen intager i fråga om dessa tjänsters karaktär samma ståndpunkt som förra direktionen och anser sålunda, att desamma fortfarande som hittills böra vara extra, förbundna med arvoden och tillsatta genom förordnande på viss tid i sänder. Till stöd för denna sin uppfattning tillåter sig styrelsen åberopa de skäl, som av direktionen härutinnan anfördes i dess skrivelse den 13 januari 1913. Styrelsen finner sig sålunda icke kunna ansluta sig till kollegiets nu föreliggande förslag beträffande omändring av ifrågavarande tre tjänster till ordinarie. Däremot anser styrelsen i likhet med kollegiet det för högskolan synnerligen önskvärt, att de nuvarande innehavarna av omförmälda tre befattningar, vilka enligt lärarkollegiets vitsord med nit och intresse samt framstående skicklighet uppehållit sina tjänster alltifrån deras inrättande i och med den nya statens för högskolan ikraftträdande år 1915, fortfarande bindas vid högskolan, enär deras avgång från högskolans tjänst skulle för högskolan innebära en nästan oersättlig förlust. Emellertid är uppenbart, att det arvode av 4,000 kronor, varmed tjänsterna för närvarande äro förbundna, icke kan i någon mån locka personer av mera framstående förmåga och skicklighet att kvarstå på en dylik tjänst, i all synnerhet då de genom annan verksamhet utan svårighet kunna komma till långt större inkomster. Om därför högskolan skall kunna påräkna att få behålla förenämnda personer å dessa tjänster, torde det ej kunna undgås, att möjlighet måste beredas dem till viss personlig förhöjning i arvoden. Beträffande storleken av en dylik arvodesförhöjning synes desamma ej böra sättas till ett allt för ringa belopp, om man skall ernå det syfte, som därmed är avsett att vinnas. Förhöjningen i arvodet synes styrelsen skäligen böra fastställas till det av kollegiet nu ifrågasatta beloppet eller 1,600 kronor. De skulle därigenom uppnå en årsinkomst av 5,600 kronor förutom den tillfälliga avlöningsförbättring som, så länge nu rådande ekonomiska förhållanden fortfara, kan komma statsanställda i allmänhet med motsvarande avlöningsförmåner till del.

Med hänvisning till vad sålunda anförts, får styrelsen hemställa, att Eders Kungl. Maj:t, för beredande av personlig arvodesförhöjning å 1,600 kronor åt en var av prosektorn Agduhr samt laboratorerna Engfeldt och Forssell, så länge de från och med 1920 års ingång komma att genom förordnande uppehålla ifrågavarande befattningar vid högskolan, måtte i proposition till nästkommande års riksdag göra framställning om anvisande av härför erforderligt belopp å tillhoppa 4,800 kronor för år.»

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 21 augusti 1918 åberopat, att ämbetsverket föreslagit avlöningar å 5,600 kronor för laboratorerna vid veterinärbakteriologiska anstalten. Då vidare de av veterinärhögskolans styrelse för ifrågavarande lärare föreslagna avlöningarna syntes

vara de minsta, som borde ifrågakomma, tillstyrkte medicinalstyrelsen framställningen därom.

Statskontoret har i utlåtande den 24 december 1918 erinrat, att då år 1914 arvudet för nu ifrågavarande tre tjänstinnehavare bestämdes till 4,000 kronor för år, detta skedde efter jämförelse med bland annat prosektorn vid karolinska mediko-kirurgiska institutet. För sistnämnde tjänstinnehavare hade emellertid vid 1918 års lagtima riksdag, i sammanhang med tjänstens förändring till ordinarie, avlöningen höjts från 4,000 kronor till 5,600 kronor. Med stöd härav och med hänsyn till vad styrelsen för veterinärhögskolan i ärendet anfört, tillstyrkte statskontoret styrelsens förslag om äskande av ett extra anslag å 4,800 kronor för beredande av personlig arvodesförhöjning å 1,600 kronor åt var och en av Agduhr, Engfeldt och Forssell.

Ang.
automobil
m. m.

Lärarkollegiet har i skrivelse till högskolans styrelse den 21 juni 1918 framställt förslag om anskaffande av en automobil för ambulatoriska kliniken behov samt motiverat detta förslag huvudsakligen sålunda.

Under nuvarande förhållanden kunde i regel högst två studerande medfölja för varje sjukbesök, vilket gjorde, att med det nuvarande stora antalet studerande vid högskolan kandidaterna ej alltid hunne att enligt den uppgjorda undervisningsplanen fullgöra den stadgade 9 veckor långa tjänstgöringen vid ambulatoriska kliniken samtidigt med tjänstgöringen på de andra klinikerna utan måste, sedan den övriga kliniktjänstgöringen vore avslutad, emellanåt särskilt tjänstgöra vid nämnda klinik, varigenom deras studietid ytterligare förlängdes.

Detta skulle kunna undvikas, om ambulatoriska kliniken hade till sitt förfogande ett rymligt fordon med plats för flera personer, varförutom, om detta vore förhållandet, flera kandidater finge nytta av undervisningen vid instruktiva fall.

Därtill komme, att med den ambulatoriska kliniken stora och alltjämt växande omfattning (under arbetsåret 1916—1917 2,614 fall och under år 1917—1918 över 2,800 fall mot 943 år 1907 och 243 år 1904) det bleve allt svårare att hinna med arbetet utan egna fortskaffningsmedel. Även om man skulle bortse från den djurägande allmänhetens intresse, så behövdes allt material, som kunde anskaffas, för den praktiska undervisningen i nötkreaturens sjukdomar m. m. till följd av det nuvarande stora antalet studerande.

De betydande avstånden vid sjukbesöken i Stockholms omgivning gjorde detta behov av eget fortskaffningsmedel än mera kännbart, och just med hänsyn härtill syntes en automobil vara det för ambulatoriska kliniken utan jämförelse lämpligaste fortskaffningsmedlet. Genom en sådan skulle även uppstå en betydande tidsvinst, så att resorna ej behövde taga bort så mycken tid från den övriga undervisningen eller arbetet, och även skulle ett större antal sjukbesök kunna medhin-

nas. Härigenom skulle inkomsterna på ambulatoriska kliniken kunna höjas, och då därtill komme, att de av högskolan bestridda utgifterna för järnvägs- och ångbåtsbiljetter till stor del skulle bortfalla, syntes ej blott kostnaderna för automobilens drift kunna täckas genom avgifterna för sjukbesöken, utan även liksom hittills ett ganska avsevärt överskott kunna uppstå, trots att avgifterna vore mycket låga.

Skulle en ny, tillräckligt rymlig och kraftig automobil inköpas, så borde härtill beräknas åtminstone ett belopp av 12,000 kronor.

För skötseln av automobilen behövde anställas en chaufför, med en avlöning av omkring 2,400 kronor per år jämte fri bostad. Ritningar och kostnadsförslag för inredning av sådan bostad på vinden till ambulatoriska kliniken bifogades i tre alternativ: 1) ett enkelrum, 2) ett rum och kök och slutligen 3) två rum och kök. Chauffören syntes kunna utnyttjas även för andra göromål vid institutionen för obstetrik, bujatrik och ambulatorisk klinik, när hans tid knappast skulle komma att helt och hållet upptagas genom skötseln av automobilen. Behovet av en vaktmästare på denna institution för hämtning av material för undervisningen i obstetrik, förfärdigande av preparat, tillsyn av instrument m. m. hade sedan länge gjort sig starkt gällande. Denna institution vore den enda vid högskolan, som ej disponerade någon som helst betjäning, och den omfattade dock två stora ämnen och därtill en klinik, som med avseende på frekvensen stode i jämnhöjd med de övriga klinikerna.

Enligt de bifogade kostnadsförslagen skulle kostnaderna uppgå för ett enkelrum till 6,500 kronor, för ett rum och kök till 12,000 kronor samt för två rum och kök till 15,500 kronor.

Högskolans styrelse har erinrat, att styrelsen redan i skrivelse den 13 september 1917 gjort framställning om anslag för anskaffande av en automobil. Summan för anskaffningen, om en fullgod bil skulle kunna erhållas, syntes numera ej kunna sättas lägre än till 12,000 kronor, varjämte det syntes bliva nödvändigt att bereda bostad vid högskolan åt den tillämnade bilföraren. Av de tre alternativen för en dylik bostads inredande syntes i betraktande av den rådande dyrtiden det, som avsåge inredande av ett enkelrum, böra få vara tillfyllest, vadan det för bilens anskaffande och rumsinredningen nödiga anslaget skulle komma att belöpa sig till 18,500 kronor. Härtill komme arvode till en chaufför, vilken i sin egenskap av både bilförare och vaktmästare på avdelningen borde beredas förste vaktmästares ställning.

Byggnadsstyrelsen har enligt utlåtande den 16 januari 1919 icke funnit något att erinra mot förslaget angående inredandet av ett enkelrum.

Departement-
schefen.

Vad först angår det föreslagna inrättandet av en ny professur, finner jag den lämnade utredningen hava på ett övertygande sätt ådaga-
lagt, att den nuvarande anordningen, varigenom för undervisningen i
det viktiga ämnet födoämneshygien finnes inrättad allenast en extra-
läraryrbesättning i kött- och mjölkkontroll med arvode av 1,500 kronor,
icke kan betecknas som tillfredsställande. Sedan den person, stads-
veterinären i Stockholm Sven Nystedt, som under nära tre årtionden på
ett förtjänstfullt sätt skött denna undervisning i den omfattning läro-
planen medgivit, nu lämnat ifrågavarande extraläraryrbesättning, har under-
visningen måst ordnas mera provisoriskt. Åt detta ämne bör uppenbarligen
anslås större tid än hittills på undervisningsskemat. Såväl på grund härav
som för att till undervisningens meddelande må kunna på ett mera
stadigvarande sätt förvärfvas en person med den kompetens ämnet kräver,
är det nödvändigt att för ämnet inrättas en ordinarie läraryrbesättning.

Då emellertid ämnet födoämneshygien icke ansetts ensamt för sig
upptaga en lärares hela arbetskraft och arbetstid, har föreslagits att med
detsamma förena vissa andra ämnen. Därvid har från alla håll för-
ordats ämnet helminthologi eller läran om husdjurens parasiter (para-
sitologi). Mot denna kombination har jag icke något att erinra. Av
lärarcollegiet har därjämte ifrågasatts ämnet veterinär statsmedicin.
Med hänsyn till de skäl, som häremot anförts av högskolans styrelse
och medicinalstyrelsen, synes mig emellertid en sammanföring av detta
ämne med födoämneshygien icke vara lämplig.

Högskolans styrelse och medicinalstyrelsen hava i stället föreslagit
ämnet bakteriologi. Anordnandet av undervisningen vid högskolan i
detta ämne har alltid vållat svårigheter och varit föremål för skilda
meningar. För närvarande uppehålls denna undervisning av laboratorn
vid statens veterinärbakteriologiska anstalt, vilken anstalt har sina lokaler
förlagda inom högskolans område. Denna anordning har emellertid
icke ansetts innebära någon för framtiden fullt lämplig lösning av frågan.
Då frågan om stat för veterinärhögskolan framlades för 1914 års förra
riksdag, föreslogs av Kungl. Maj:t icke någon ändring härutinnan, men
i en inom riksdagen väckt motion hemställdes, att undervisningsskyldig-
heten i bakteriologi måtte överflyttas till professorn i patologisk anatomi.
Riksdagen förklarade sig hava blivit övertygad om att en dylik anord-
ning skulle med hänsyn till de båda ämnernas nära inbördes samband
bliva till verklig fördel för undervisningen och jämväl ur andra syn-
punkter finnas lämplig. Då riksdagen icke hade sig bekant, om en
dylik anordning läte sig genomföra utan ökade kostnader, ansåg sig
riksdagen icke kunna i den nya staten omedelbart genomföra den före-

slagna förändringen, utan inskränkte sig till att i staten insätta vid ifrågavarande professur orden: (och bakteriologi). Därjämte uttalade riksdagen en bestämd förväntan, att Kungl. Maj:t vid tillsättandet av professuren i patologisk anatomi måtte tillse, att innehavaren jämväl vore kompetent att undervisa i bakteriologi samt att skyldighet stadgades för honom att, om så påfordrades, undervisa även i detta ämne.

Då frågan om veterinärbakteriologiska anstaltens uppförande å ordinarie stat förelades 1915 års riksdag i proposition nr 104, yttrade sig dåvarande departementschefen angående olika möjligheter för ordnande av bakteriologiundervisningen vid högskolan. Då riksdagen år 1914 ställt genomförandet av den av riksdagen då ifrågasatta ämneskombinationen i beroende av de kostnader, som därav skulle uppstå, framhöll departementschefen, att dessa syntes visserligen kunna beträffande lärarkrafterna inskränkas till att en assistenttjänst förändrades till en laboratorbefattning men att däremot i fråga om utrustning och byggnader förändringen syntes lätt kunna medföra ganska kostsamma följder. Ifall den patologiska institutionen skulle övertaga undervisningen i bakteriologi, skulle det bliva nödvändigt att utrusta densamma i sådant syfte och troligen måste den veterinärbakteriologiska anstaltens lokaler överlåtas till sagda institution, vilket skulle medföra nybyggnadsbehov för anstalten. Då i varje fall något omedelbart behov av undervisningens omläggning på föreslaget sätt icke föreläge, tillstyrkte departementschefen, att skyldighet för anstaltens laborator att bestrida undervisning i bakteriologi vid högskolan måtte tills vidare bibehållas, men ansåg lika med riksdagen, att det vid besättandet av professuren i patologisk anatomi vid högskolan borde tillses, att innehavaren hade bakteriologisk kompetens. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Professuren i patologisk anatomi har hittills icke kunnat besättas med ordinarie innehavare, vilket till väsentlig del berott på svårigheten att förena professorskompetens i såväl detta ämne som bakteriologi.

Då nu ifrågasättes att med födoämneshygienien förena ämnet bakteriologi, är givetvis avsikten, att ovan berörda krav på skyldighet för innehavaren av professuren i patologisk anatomi att, om så påfordrades, undervisa jämväl i bakteriologi ej längre skulle vidhållas och att alltså kompetens i bakteriologi ej längre skulle fordras av denne professor. Samma krav och skyldighet skulle däremot gälla den nye professorn, men skyldighetens fullgörande skulle icke genast tagas i anspråk, enär detta skulle — i likhet med vad departementschefen år 1915 framhöll i fråga om bakteriologiundervisning i samband med den patologiska anatomin — leda till dyrbara nybyggnads- och inredningsarbeten, vilka

under nuvarande dyrtider borde undvikas. Huru och när förändringen borde genomföras, vore enligt högskolestyrelsens mening en lämplighetsfråga.

I ett på Kungl. Maj:ts prövning beroende ärende angående vissa ändringar i veterinärbakteriologiska anstaltens stat har bakteriologiundervisningsfrågan även berörts. Jag lämnar i framställningen av nyssnämnda ärende en närmare redogörelse för de i detta avseende där uttalade meningarna och vill nu endast öfverföra, att anstaltens föreståndare och medicinalstyrelsen icke ifrågasatt någon ändring i den nuvarande anordningen, så till vida som de ansett undervisningen i bakteriologi böra fortfarande bestridas av en laborator vid anstalten, att vad sålunda anförts icke givit löneregleringskommittén anledning till något uttalande, att högskolans lärarkollegium i främsta rummet förordat att sagda undervisning måtte överlämnas åt anstaltens föreståndare men att, om laborator vid anstalten fortfarande skulle omhändervä densamma, högskolan måtte erhålla ökat inflytande på laboratorsbefattningarnas tillsättande, att majoriteten inom högskolans styrelse förordat medicinalstyrelsens förslag med visst tillägg angående avläggande av undervisningsprov vid sökande av laboratorsbefattning vid anstalten, att styrelsens ordförande, justitierådet von Seth, i första hand tillstyrkt kollegiets förslag om undervisningens överlåtande åt anstaltens föreståndare men, ifall detta icke läte sig göra, anslutit sig till styrelsens majoritet samt att högskolans rektor, professorn Vennerholm åberopat lärarkollegiets mening.

Vid öfvervägande av alla dessa olika förslag har jag för egen del funnit bakteriologiens förening med ämnet födoämneshygien vara en lämpligare kombination än med patologisk anatomi. Såväl sistnämnda ämne som bakteriologien äro var för sig av så stor omfattning och betydelse att, såsom högskolans styrelse nu framhållit och även svårigheten att erhålla fullt kompetenta sökande i viss mån bestyrkt, det näppeligen är möjligt för en person att behärska båda ämnena tillräckligt för att såsom professor kunna intaga en ledande ställning i desamma. Enligt högskolestyrelsens förklaring böra icke samma svårigheter föreligga vid bakteriologiens kombination med födoämneshygien. Jag anser därför, att berörda inom parentes i staten upptagna bestämmelse, att professorn i patologisk anatomi bör vara professor även i bakteriologi, bör utslutas i samband med inrättandet av en ordinarie lärarbefattning i födoämneshygien.

Då det emellertid icke från något håll ifrågasatts, att läraren i födoämneshygien skulle omedelbart övertaga undervisningen i bakterio-

logi åtminstone i dess helhet, synes det mig kunna ifrågasättas, huruvida det är av nöden att för ändamålet nu genast inrätta en professur. Innan bakteriologiundervisningen faktiskt övertages av den nya lärarbefattningens innehavare, kommer denne nämligen icke att hava så stor undervisningsskyldighet, som bör tillkomma honom som professor, ifall nämligen icke hans övriga ämnen under mellantiden taga hans tid i anspråk i större omfattning än som kan upprätthållas, när bakteriologien en gång tillkommer. I viss mån torde på denna fråga inverka, hur snart sistnämnda tidpunkt kan antagas inträda. Om det med vissnet kunde antagas, att det blott vore fråga om ett provisorium å ett eller ett par år, kunde ju nämnda förhållande vara av mindre betydelse. Genom sitt merberörda beslut vid 1914 års förra riksdag har visserligen riksdagen principiellt anslutit sig till tanken på att undervisningen i bakteriologi bör meddelas av lärare vid högskolan, men genomförandet av denna förändring har undanskjutits, huvudsakligen för de därmed förknippade kostnadernas skull. Ehuru numera anledning icke torde saknas att antaga, att inom ej allt för avlägsen framtid dessa kostnader skola sjunka i någon, ehuru måhända ej särdeles stor mån, lär det dock ej nu kunna förutsägas, hur snart dessa frågor kunna vinna sin definitiva lösning. Visserligen måste ju av den nye läraren krävas professorskompetens i bakteriologi och det må bemärkas, att det icke beror av honom, att han icke genast blir i tillfälle att åtminstone fullt utnyttja densamma vid undervisningen, men denna omständighet synes dock ej böra medföra, att innan dess professorsavlöning utgår till honom. Att för närvarande enbart för ämnet födoämneshygien jämte det jämförelsevis obetydliga ämnet helminthologi inrätta en professur finner jag mig därför icke kunna tillstyrka, utan anser det tillfyllest, om härför anordnas en laboratorstjänst, av vilkens innehavare dock bör krävas kompetens att undervisa i bakteriologi, när så påfordras. Denne laborator bör uppföras på ordinarie stat och erhålla samma avlöning, som jag i annat sammanhang i överensstämmelse med löneregleringskommittén föreslår beträffande laborator vid veterinärbakteriologiska anstalten, nämligen 5,600 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor.

Vid föredragning den 9 januari 1919 av de till statsverkspropositionen hörande ärendena anförde jag, att fråga uppkommit om höjning av universitetslaboratorernas avlöningar. Enligt vad chefen för eklestistikdepartementet meddelat mig kan emellertid denna fråga icke föranleda proposition till nu pågående riksdag.

Av den lämnade utredningen angående ifrågasatt avlöningsförbätt-

ring åt prosektorn Agduhr samt laboratorerna Engfeldt och Forssell finner jag framgå, att det är för högskolan önskvärt, att dylik förmån beredes dem, på det att de må kvarstanna vid högskolan och ägna åt undervisningen därstädes den skicklighet och erfarenhet de besitta. Då det med hänsyn till de av högskolans styrelse anförda skäl icke synes lämpligt att förändra deras tjänster till ordinarie befattningar samt ökning av begynnelsearvodet icke nu ifrågasatts och ej heller torde i frågans nuvarande läge böra vidtagas, ansluter jag mig till det av myndigheterna uttalade förslaget om personlig arvodesförhöjning. Mot förhöjningens föreslagna belopp, 1,600 kronor, har jag ej någon erinran. Genom densamma skulle dessa lärare nu erhålla arvode till lika belopp, som numera utgår som begynnelselönen till den med dem år 1914 jämförda prosektorsbefattningen vid Karolinska institutet och som jag nyss föreslagit för den nye laboratorn vid veterinärhögskolan samt föreslår för laborator vid veterinärbakteriologiska anstalten. Anslaget skulle tillhoppa uppgå till 4,800 kronor, vartill det också beräknats i statsverkspropositionen.

Vad det ifrågasatta anskaffandet av automobil angår vill jag, med hänsyn till de anförda skälen och då numera icke längre svårighet möter att anskaffa vad som erfordras för driften av ett dylikt fordon, icke motsätta mig detsamma. Möjligheten att snabbare fullgöra de sjukresor, som tillhöra den ambulatoriska kliniken, samt därvid medtaga större antal studerande än nu, varigenom dessas erfarenhet vidgas och deras klinikstudier underlättas, äro förmåner, som icke sakna betydelse. Lärarkollegiet har jämväl ställt i utsikt, att ökad inkomst genom anskaffande av automobil skulle kunna beredas högskolan.

Kostnaden för själva bilen har beräknats till 12,000 kronor. Häremot har jag ej något att invända.

Anställandet av en automobilförare torde få anses som en konsekvens av fordonets anskaffande. I betraktande av de avlöningar, som pläga utgå till dylika personer och med hänsyn till de vaktmästarsysslor, som därjämte skulle åligga honom, anser jag fullt skäl förefinnas för att han må erhålla förste vaktmästares avlöning, vilken redan nu åtnjutes av åtta vaktmästare och likställda vid högskolan.

Till inredning åt honom av bostad, bestående av ett enkelrum, bör anvisas anslag å 6,500 kronor.

Såsom jag i punkten 113 under nionde huvudtiteln i årets statsverksproposition meddelat har högskolans styrelse ansett, att för år 1920

komme att till bränsle, belysning, renhållning m. m. erfordras utöver den i staten upptagna anslagsposten å 60,000 kronor ett extra anslag å 115,000 kronor eller samma belopp, som härtill anvisats för år 1918 och som för år 1919 blivit dels av riksdagen anvisat dels ock av Kungl. Maj:t nu äskat å tilläggsstat. Jag tillstyrker, att anslag å detta belopp nu må begäras av riksdagen.

Till diverse behov vid högskolan för år 1920 skulle alltså erfordras anslag å $12,000 + 6,500 + 115,000 = 133,500$ kronor, vilket även beräknats i statsverkspropositionen.

Den ordinarie staten för veterinärhögskolan slutar nu å 214,000 kronor. Nu skulle i staten uppföras dels en laborator i födoämneshygien m. m. med 5,600 kronors avlöning och dels en automobilförare med 1,900 kronors avlöning. Därjämte böra i staten införas de avlöningsförhöjningar, som 1918 års lagtima riksdag beviljat den nuvarande vaktmästarpersonalen vid högskolan med tillhoppa 5,300 kronor. Dessa ökningar uppgå inalles till 12,800 kronor. Däremot bör ur staten uteslutas det nuvarande arvodet å 1,500 kronor till lärare i kött och mjölkkontroll, varigenom ökningen nedbringas till 11,300 kronor.

Det ordinarie anslaget till högskolan bör ökas med samma belopp, minskat med vad automobilföraren bör avstå för fri bostad. Oberoende av till vilket belopp detta avdrag kommer att bestämmas, synes anslaget icke böra fördenskull minskas med mer än 250 kronor, vilket belopp i detta hänseende beräknats för övriga vaktmästare vid anslagets bestämmande till det nuvarande beloppet. Anslagsökningen blir alltså 11,050 kronor. I statsverkspropositionen beräknades den till 13,200 kronor.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna sådana ändringar i staten för veterinärhögskolan, att tillämpas från och med år 1920, att däri uppföres ej mindre en laborator i födoämneshygien och helminthologi (samt bakteriologi) med lön 3,600 kronor och tjänstgöringspenningar 2,000 kronor samt två ålderstillägg å 500 kronor efter respektive 5 och 10 år, än även en automobilförare med lön 1,100 kronor, tjänstgöringspenningar 650 kronor och ortstillägg 150 kronor jämte tre ålderstillägg å 100 kronor efter respektive 3, 6 och 9 år, varemot ur staten uteslutas det nuvarande arvodet å 1,500 kronor till en lärare i kött- och mjölkkontroll samt

de vid professorn i patologisk anatomi nu förekommande orden: (och bakteriologi);

i följd varav och på grund tillika av 1918 års lagtima riksdags beslut angående avlöningsförbättring för vaktmästare och därmed likställda statens slutsumma kommer att höjas från 214,100 kronor med 11,300 kronor till 225,400 kronor;

dels vid bifall härtill höja ordinarie anslaget till veterinärhögskolan från kronor 187,150
med » 11,050
till » 198,200;

dels förklara, att för åtnjutande av de för bemälde laborator och automobilförare upptagna avlöningar skola i tillämpliga delar gälla nuvarande avlöningsvillkor för ordinarie befattningshavare å högskolans stat samt i fråga om automobilföraren jämväl de särskilda villkor, som av 1918 års lagtima riksdag fastställts beträffande vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare;

dels för beredande av personligt ålderstillägg å 1,600 kronor till en var av prosektorn Erik Agduhr samt laboratorerna Nils Olof Engfeldt och Gerhard Carl Ebbe Forssell, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egenskap, anvisa å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag, högst kronor 4,800;

dels ock till diverse behov vid veterinärhögskolan anvisa å extra stat för år 1920 ett reservationsanslag av kronor 133,500.

Vid bifall till förslaget om höjning i ordinarie anslaget till veterinärhögskolan kommer anslagstiteln »veterinärundervisningen» att höjas med samma belopp.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet skulle avlätas till riksdagen med den lydelse bilaga . . . till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

H. Mellström.